

GROTESZK BÉKERITMUSOK

Részletek

LŐRINC PÉTER

1

Ne vess.

Ne vess rajtam,

csak ne ne vess ki.

Eleget nevetem ki

magam magamat...

Ákombákomokat karcol

nevetésed belém — viasz hanglemezebe —

ákombákomokat

karcol a kacaj

— saját kacajom —

kései nemzedékek lemezjátszójára.

Humorista vagyok

— csak nem tudják még és nem tudom még:

Ne vess hát rajtam,

de ki ne vess,

elvégre mégiscsak

én vagyok a humorista — nem Te!

Analizálj ki,

analizáld ki,

hadd tudjam meg magam is,

ki rejtőzik bennem.

Honnan bennem, a vénben — vén Matuzsálemben,

az ifjonti ritmus?!

Belém bámul a bolond,

nincsen megpatkolva.

Munka nélkül a kovács
 önlábát patkolja:
 analizálj ki — analizáld ki,
 hadd tudjam meg magam is,
 ki rejtőzik bennem.

Nem él azért a kutya
 sem mindig kutyául,
 és bizony a szamár sem
 mind és mindig szamár.
 Analizáld ki, hadd tudjam meg magam is:
 ki rejtőzik bennem?!

2

Vásson vászonod,
 ázzon asszonyod;
 valaki éhes...?
 Valaki éhes —
 Koppan az álla.
 Éled az élet,
 menjek el véled?
 Valaki éhes, jaj, életéhes,
 a halál mezsgyéjén
 — koppan az álla...

Akasztott az ember,
 nem a szakálla kender,
 szakállkóc a nyakán —
 (hogy nyeldekel eztán?).
 Hörcsög rágja a nyakam,
 egyet-egyet vakkant,
 kenderkóc a nyakamon,
 nem lélegzem szabadon,
 nincs éltető levegőm,
 nem fér át a szorosán,
 vér buggyan ki a torkán —
 szavakba öltözve...

3

Halálraítéltek vagyunk mind,
 int az akasztófa odakint,

semmi sincsen csupán rád bízva,
 a halálnem sincsen rád bízva,
 az is zsebed mélyétől függ,
 erszéylen áll és múlik minden,
 s akinek pénze madzagra sincsen,
 várhat a leszálló alkonyestre,
 lefekhet a dübörgő pályatestre,
 tüzet okád a mozdony . . .
 az égen kigyullad a csillag,
 de a tied végleg kihuny.
 Így akartad? Vagy másként?: mindegy!
 Halálod most sem rajtad áll —
 ha megszületél — halnod kell,
 s hogy milyen hangszeren szól a zene,
 ezt sem választod magad,
 tested hirtelen megdagad,
 s ha kívánod, ha nem kívánod:
EMBERTÁRSAD SZÓR RÁD HALÁLT
 a kék, derűs levegőégből,
 bombák tüzek gázak képében,
 várd be — várd ki
 (s ez pénzedbe sem kerül) —
 Ne végezz soha önmagaddal!

5

Személyes lírát rég nem írtam már,
 tán kamaszkoromban utoljára,
 vagy bús-szerelmes hadifogolyként
 elzárva nőktől és tápláléktól . . .
 Kamasz lettem — kamasz lettem újra,
 és életem foglya, majd a halál szabadít csak ki,
 ficáncolok hát újra,
 újra s utoljára:
 A körútnak vége
 kiindulópontjába visszafut, a kezdetbe torkollik,
 önmagába visszatérő körvonalat nyújt hát,
 habár
 tegnap is még: míg előttem állott az élet,
 a soha önmagába vissza nem térő,
 önmagától futó-távolodó

hiperbola
 volt mindig vágyam, örök ideálom
 (lapalji jegyzet: mint egykori betűversem igazolja!)
 s ennek útiránya: ki a végtelenbe
 az örök jövő felé:
 egyénnek-kornak jövője felé!
 Ez volt vágyam és célom,
 melyet kettévágnak immár:
 De az EMBERISÉG HIPERBOLÁBA FUT
 egyre távolodik az avult korhadttól,
 s ez nekem untig elég! Mert beleépültem!

6

Kibújik a vers, kibuggyan véres torkomon,
 vérből, lelki-sebből sarjadva
 új embert, ismeretlent —
 leplez le — vagy leplez?!
 Álmatlanság gyötör, vajon mi az oka?
 Halálárny-közelség — talán életéhség...
 ha elalszom majd az első falat édes ízére,
 az életfalat első megjelenésére,
 mert életéhség veszi el álmom:
 éhe életnek, szomszár álomnak...
 Álomba szenderülök, mint aki otthon van
 valami otthonban,
 s végleg hazajutott
 igaz társak közé — nagy acsarkodásból!

13

És így is volt, így is énekeltünk:
 Felőrlődnek az idegek az állandó hiábavaló harcban,
 jaj, nyugalmat erőszakolni magunkra:
 a döntő pillanat izmosan, feszülésre képesen találjon
 élni-tenni-kivárni.
 Ez parancs: KORPARANCS!
 Sírunk vagy verset írunk
 vagy a munka ritmusát kínlódtatjuk át kifacsart testünkön,
 és belefelelkezünk vaskos tudományos formulákba:
 mindegy:
 csak elsimítani az idegredőket,

készenlétbe helyezni az idegpályákat,
felkészülni és felkészíteni:
Mindenkit: az egész világot!
Minden ütés, amely embert ér, a mi idegszálainkon rezeg át
— odaalázkodom mindig a seb elé —
Minden éles szó álmunkat fűrészezi ketté,
a fájdalom áthegegyül rajtunk, és feloldja idegeinket,
és, jaj, ölelésre tárjuk két karunk,
ölelésre — mikor *ölni* kellene!
Jaj de repesek vissza a földre, édes anyaföldre,
szilárd talajt epedek magam alá,
mert fel kell készülni és fel kell készíteni,
minden pillanat készen találjon bennünket,
felvértezve a harcra!

Szegd neki bús fejed,
ugorj fejest a harc tengerébe!
Csak a külső harc hozhat győzelmet
belső harcokban is . . .

(1933)

16
Péter és Margit?
vajon ki mar kit?
szelídek nagyon,
nem marakszanak,
bírnák egymást,
ma is, mint egykor.
Egymást rágják a vének,
hogy elfogyott a csókjuk,
de foguk is mind kihullt:
fog nélkül kit marjanak?!
Önmagukat marják,
mert egymást akarják,
erővel nem bírnák.

Péter és Margit,
vajon ki mar kit,
szelídek, mint egykor,
báránnyelű az égen,

bírják egymást,
 ma, mint tegnap s régen.
 Akarva vagy nem akarva
 szarvasbikának — szarvastehénnek
 elhull minden szarva,
 és elhagy a szarva bárányt és kost is —
 bírják egymást most is,
 bírják mindhalálilig.

Péter és Margit,
 vajon ki mar kit,
 szelídek mint egykor,
 nem marakszanak,
 bírják egymást,
 ma is, mint tegnap s régen,
 két bárányfelhő úszik a kék égen...
 de rajta a bomba,
 a neutronbomba,
 mely belénk szerelmes.
 Várjuk meg hát,
 míg ő mar majd belénk.
 Idill ez a pokolban, mert

18

A neutronbomba — becsületes őszinte,
 mint a gyerek s a bolond,
 nem köntörfalaz
 egyenesen-közvetlen
 csap le az emberekre:
 Pusztuljon mind, aki él,
 legyen néptelen a föld
 végső-örök síremlékként
 álljanak a puszta házsorok,
 a néptelen városok...
 — Szépen beszélsz, hol az éljen?
 Nincs már ki megéljenezzen!
 Álljunk hát mi is alája, álljunk a bomba alá,
 egészséges nemzedék:
 az utolsó mohikánok:

Álljunk alájuk, álljunk a bomba alá,
és alatta ott kiáltjuk:
„Éljenek az öngyilkosok,
Éljenek a holtak mind!”
Éljen a neutronbomba,
nem dönt romba — csak gyilkol,
hathatós — antibiotikum:
„Naponta négyszer egyet belőle!”

Holtan — egyenlő az ember,
holtan egyenlők a népek:
Egyenlőség a halálban:
Ez legújabb jelszavuk!
„Éljenek hát a gyilkosok,
éljen a neutronbomba,
nem dönt romba — városokat.
Síremlékünk megmarad!
Éljen a nagy temető
— pazar Síremlék-városban
a nagy végső egyenlősítő!

19

Hol sírjaink domborulnak,
meg nem született unokáink
felzúdulnak,
és átok-imádság mellett
hallgatják el neveiket:
születés előtt halálra ítélték:
a meg-nem-születésre rendeltetett nemzedék sarjai.
Anya nélkül meg nem születtek,
apa nélkül életre nem nemzettek
— nevüket mi vittük sírba
átkozva sírva-imádkozva:
Éljen a neutronbomba,
a nagy világteremtő,
nagy egyenlősítő
néptelen palotasorok tövében...
A kaszárnyák is néptelen tátongnak:
feladatuk teljesítették,
szótlan őrzik s katonátlan a nagy világtemetőt...

20

Búcsúzóom hát a világtól,
 búcsúzóom a várostól,
 fegyvertől és technikától,
 könyvtáraktól-képtáraktól-színházaktól,
 MARADÁSRA ítéltektől:
 az EMBEREK — velem jönnek a sírba,
 elődöm volt ezerízíglén,
 utódom nem lesz egyízíglén sem.

22

Megvettem én a vásáron a kis tilinkót, a kis tilinkót.
 Nyolc krajcárért hej, nyolc krajcárért hej,
 mert nyolc ott minden darab:
 nyolc a faragott tilinkó,
 nyolcért fújja fájdalmadat,
 nyolcért szabadulsz bánatodtól,
 s tiszta és öröms maradsz:
 Bánat vi-gyázz és hátra arc!
 Elfújja a bánatodat,
 nyolc, nyolc, minden darab nyolc.

Olcson szabadultál hát a bánattól, Péter,
 bár bánatod több száz méter,
 szélbe füttyülsz ki, Péter.
 Nyolc, nyolc, minden darab nyolc.

Nyolc, nyolc, minden darab nyolc:
 nyolc a világháború,
 buggyan elől, buggyan hátul,
 buggyan minden oldaláról,
 kibuggyan biz a jó vörös vér...
 Nyolcért el is eshetel, s ez aztán a jó hecc!
 Nyolcért el is temetkezhetsz!
 Nyolc, nyolc, minden darab nyolc:
 nyolc a vaskampóm, a könyvespolc,
 hogyha felfüggeszted magad
 könyvespolc és könyv helyébe:
 az is olcsó mulatság,
 mert az istráng is nyolc!

Éljen a költészet meg a művészet
és a nyolckrajcáros tudomány,
olcsón szabadulsz ma, Péter,
habár bánatod nyolc méter,
nyolc krajcárért szétfújhatod azt.
Éljen a művészet és a költészet,
távoztatja nagy bánat-részed,
nyolc a bánat és nyolc a vers is,
ha művészi, ha még nyers is,
nyolc, nyolc, minden darab nyolc...

Ember lehetsz te ma,
felsudárosodott büszkeség:
a büszkeség is nyolc krajcár,
s bármit költész is és koholsz,
nyolc, nyolc, minden vers is csak nyolc:
Nyolc hát a tilinkó ára —
s kinek nincs ma nyolc krajcára?
Belefűjsz, és elillan a bánatod.
Nyolc, nyolc, nyolc a könyvespolc,
nyolc hozzá a kampósszög,
ráadásul még az istráng is:
de nyolc a bús tilinkód is,
belebújsz, és szélnek ereszted a bánatod,
mert nyolc maga a bánat is...

Éljen hát dalom s — a forradalom,
éljen a dal, a forradalmi dal!
Világháborút kettőt küzdte át
s vezényelted mind a kétszer:
balra, balra — balra át!
Világ! Balra át!
Változtassunk a világon,
ne lógjon ki sem az ágon:
Éljen a forradalom:
erről szóljon groteszk-víg dalom!
Nyolc, nyolc, minden darab nyolc:
nyolc a világháború,
nyolc a krajcár az emberélet,
ha jön vagy távozik véled...
Egyedül csak a forradalom nem nyolc!